

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК NOVIA, М. ТУРКУ, ФІНЛЯНДІЯ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА, М. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ШОТА РУСТАВЕЛІ, М. БАТУМІ, ГРУЗІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ДЕСПРО»

МАТЕРІАЛИ

XI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

«РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ»

ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ МИХАЙЛОВИЧА ШВАЛБА

13-14 березня 2026 р.

м. Київ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
НОВІА УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК, М. ТУРКУ, ФІНЛЯНДІЯ
УНІВЕРСИТЕТ МИКОЛАСА РОМЕРІСА, М. ВІЛЬНЮС, ЛИТВА
БАТУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ГРУЗІЯ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ДЕСПРО»

МАТЕРІАЛИ

**XI Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю**

**«РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА
ТЕХНОЛОГІЇ»**

присвячена пам'яті професора Юрія Михайловича Швалба

13-14 березня 2026 р.

м. Київ

УДК 316.4:316.6:159.9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19666189>

ББК 65.272 : 88.5

М

Друкується за ухвалою Вченої ради факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 12 від 26.03.2026 року)

Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології: матеріали XI Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (13-14 березня 2026 року, Київ) / за ред. Л. П. Лютої. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2026. – 225 с.

Рецензенти:

Коваленко Алла Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри соціальної психології факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Карамушка Людмила Миколаївна – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, заступниця директора Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України з науково-організаційної роботи та міжнародних наукових зв'язків, завідувачка лабораторією організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України

Редакційна колегія:

Данилюк І. В., доктор наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Александров Д. О., доктор психологічних наук, професор,

Волинець Н. В., доктор психологічних наук, професор,

Люта Л. П., кандидат соціологічних наук, доцент,

Чернуха Н. М., доктор педагогічних наук, професор,

У матеріалах конференції викладено результати досліджень щодо найбільш актуальних міждисциплінарних проблем теорії і практики соціальної роботи, зокрема їх психологічних, соціологічних та правових аспектів. Представлені наукові розробки дослідників будуть корисні фахівцям соціальної роботи, психологам, юристам, соціологам, адміністративним працівникам соціальної сфери, представникам недержавних громадських організацій, усім, хто цікавиться проблемами сучасної соціальної роботи, її розвивальним потенціалом, управлінням соціальними процесами тощо.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

ЗМІСТ

Александров Д.О. <i>Проблеми соціально-психологічної інтеграції ВПО, або «збитий льотчик з розбитою вазою та філіжанкою кави»</i>	7
Александрова М.В. <i>Самотність як бар'єр соціального благополуччя молоді: ресурси соціальної роботи в громаді</i>	11
Астахова Є.С. <i>Соціальна згуртованість громад як ресурс підвищення соціальної стійкості в умовах війни</i>	15
Байдарова О.О. <i>Штучний інтелект як розвивальна освітня технологія у підготовці фахівців із соціальної роботи в умовах цифрової трансформації вищої освіти</i>	18
Балухтіна О. М., Танкушина Л. В. <i>Впровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості в систему соціальних послуг України</i>	21
Бєлова І.О., Віра І.І., Журба М.О. <i>Від картування послуг до безперервності підтримки ветеранів: «тепле перенаправлення», кейс-менеджмент і підтримка фахівців супроводу (досвід ЧДТУ)</i>	25
Бовдрич О. <i>Індикатори якості соціальної роботи у військах: уроки російсько-української війни</i>	29
Бойко К.В. <i>Технології формування лідерських якостей у підлітків у сучасних умовах: зарубіжний досвід</i>	32
Борисова А.В. <i>Структура соціального благополуччя в контексті роботи з громадами в умовах війни</i>	36
Бутенко Н. В., Тулін К. С. <i>Зміст освітніх програм підготовки соціальних працівників в Україні та закордоном</i>	39
Варава Л.А. <i>Організаційні та змістовні компоненти в роботі психологічного супроводу</i>	42
Вернік О.Л. <i>Благополуччя особистості як умова і наслідок екологічності її життєдіяльності</i>	45
Власюк Л.П. <i>Роль сюжетно-рольової гри у розвитку соціальної компетентності старших дошкільників</i>	49
Волинець Н.В. <i>Підтримка благополуччя особистості та населення в громаді (за ідеями Ю. М. Швалба)</i>	51
Габа І.М. <i>Менеджмент соціальної роботи та соціальне підприємництво як ресурс соціальних інновацій у громаді</i>	55

Гавриш Д.А. <i>Вплив арт-терапевтичних занять на формування позитивного ставлення до себе в осіб з інвалідністю дитинства</i>	58
Гарнець Є.К. <i>Соціальна ізоляція та її основні прояви</i>	62
Головчук О.В. <i>Використання бібліопсихологічних знань у соціальній роботі з молоддю</i>	65
Горкушова Е.М. <i>Розвиток резильєнтності соціального працівника засобами тренінгових технологій</i>	68
Дерполук О.Є. <i>Особливості психологічного стану у жінок у вимушеній міграції</i>	72
Дідковський С.В. <i>Проблеми організації діяльності з підтримки ветеранів</i>	75
Довбешко С.В. <i>Цифровий чек-ін як розвивальна технологія соціальної роботи громади в умовах війни: підхід до пілотування та оцінки ризиків</i>	79
Доля Б.П. <i>Вплив музики на емоційний стан людини</i>	82
Жук О.С. <i>Проблеми та розвивальний потенціал фахівців з супроводу ветеранів та демобілізованих осіб</i>	86
Заєць А.В., Снігур Ю.С. <i>Соціально-психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності підлітків</i>	89
Іванова М.А., Ловчикова С.Ю. <i>Баланс соціального працівника: як не допустити емоційного виснаження та співзалежності в допоміжній професії</i>	93
Ільчук А.М. <i>Соціальна згуртованість у територіальній громаді: кейс мікрорайону Садгора міста Чернівці</i>	95
Каденко І.Л. <i>Соціально-психологічні чинники життєстійкості осіб підліткового віку в умовах воєнного стану</i>	99
Кікбаєв Д.С. <i>Особливості психопрофілактики ризиків виникнення девіантної поведінки у правоохоронців</i>	103
Копилов Д. <i>Життєтворення і перспективи соціального розвитку спільнот та громад в умовах війни</i>	106
Копилова Є.С. <i>Суб'єктність соціального працівника як умова формування простору довіри в умовах воєнного стану</i>	109
Корнієнко І.О. <i>Наративні технології реконструкції життєвого простору особистості в умовах вимушеного переселення: аксіологічний аспект</i>	114
Кравченко О. <i>Зарубіжний досвід діяльності організацій та установ у сфері каністерапії</i>	117
	121

Корнієнко І.О.
доктор психологічних наук, професор
професор кафедри психології
Мукачівський державний університет, м. Мукачево

НАРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВИМУШЕНОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі, позначеному конфліктами, війнами та кліматичними змінами, вимушене переселення стає реальністю для мільйонів людей. Це не лише фізичне переміщення, але й глибока криза ідентичності, де особистість втрачає звичний життєвий простір – сукупність соціальних, культурних та емоційних зв'язків, що формують її світогляд. У таких умовах нарративні технології, як інструмент психотерапії та саморефлексії, набувають особливого значення. Вони дозволяють реконструювати життєвий простір, відновлюючи почуття цілісності та ціннісної орієнтації. Аксиологічний аспект тут є ключовим: цінності (аксіологія) виступають як основа для переосмислення досвіду, допомагаючи перетворити травму на зростання.

Життєвий простір особистості в умовах воєнного стану зазнає суттєвих трансформацій, що виявляється у звуженні часової перспективи та втраті відчуття безпеки. Важливим компонентом ресурсних можливостей для збереження психічного здоров'я в цих умовах стають копінг-стратегії, спрямовані на адаптацію до стресу.

Наративні технології базуються на ідеї, що життя людини – це історія, яку вона розповідає собі та іншим. У контексті вимушеного переселення, коли традиційні нарративи руйнуються (втрата дому, родини, культурного середовища), особистість опиняється в стані дезорієнтації. Реконструкція життєвого простору передбачає перебудову цих нарративів, де минуле інтегрується в нову реальність, а майбутнє набуває сенсу.

Сучасні дослідники підкреслюють адаптивний потенціал нарративної терапії. Наприклад, у роботі Kerr [5] пропонується концептуальна рамка для вивчення реконструкції нарративної ідентичності як адаптивного зростання під час відновлення психічного здоров'я. Автор вводить ідею "нарративного коучингу" через ігрові методи, що допомагають клієнтам переписувати свої історії, фокусуючись на сильних

сторонах та цінностях. Це особливо актуально для вимушених мігрантів, де втрата ідентичності призводить до депресії чи тривоги.

Аксіологічний аспект додає глибини: цінності, такі як свобода, родина чи культурна спадщина, стають "якорем" для реконструкції. У вимушеному переселенні цінності часто конфліктують – наприклад, збереження культурної ідентичності проти адаптації до нової країни. Bhat [2] у своєму нарративному огляді культурної ідентичності та ризиків здоров'я в умовах вимушеної міграції наголошує, що переосмислення цінностей через наративи зменшує фізичні та психічні ризики, такі як посттравматичний стрес. Це дозволяє особистості не лише вижити, але й знайти нові сенси.

Таким чином аксіологічний аспект реконструкції життєвого простору полягає у:

1. Сенсоутворенні - переосмисленні воєнного досвіду як частини особистої історії, що сприяє посттравматичному зростанню.
2. Ціннісній трансформації - перебудові ієрархії цінностей, де пріоритетними стають життєстійкість та гнучкість.
3. Соціально-психологічній адаптації - формуванні нових професійних та особистісних орієнтацій у новому середовищі.

Grams [3] у дослідженні ефективності нарративної терапії для біженців з травмою демонструє, як оповідання історій сприяє відновленню. Автор підкреслює, що для африканських біженок наративи дозволяють відновити голос, інтегруючи культурні цінності в нову реальність. Аналогічно, Haws [4] вивчає нарративну терапію як мультикультурний підхід для зцілення травмованих ліберійців, показуючи, як реконструкція наративів посилює мотивацію та ідентичність.

З аксіологічної перспективи, реконструкція включає переоцінку цінностей. Баруа Х. [1] у структурованому огляді взаємодії міграції та самоідентичності зазначає, що міграція розширює самоідентичність за межі фізичного переміщення, впливаючи на ціннісні орієнтації. Це створює "гібридні" ідентичності, де старі цінності (наприклад, патріотизм) поєднуються з новими (адаптивність).

Наративні технології пропонують інструменти для роботи з «життєвими сценаріями». Використання нарративного підходу в дослідженнях життєвого простору молоді дозволяє виявити приховані ресурси особистості та відновити тяглість власного «Я». Впровадження таких технологій може відбуватися через:

- Методики нарративного інтерв'ю та аналізу життєвих історій.
- Соціально-психологічні тренінги, спрямовані на формування професійних орієнтацій та soft skills.
- Використання метафор для збагачення репертуару копінг-поведінки.

Наративні технології – потужний інструмент для реконструкції життєвого простору в умовах вимушеного переселення. Аксіологічний аспект робить цей процес не механічним, а глибоко особистим, дозволяючи перетворити втрату на можливість зростання. У практиці це може включати групові сесії оповідань, де учасники діляться історіями, переосмислюючи цінності.

Для фахівців важливо інтегрувати культурний контекст, як радять сучасні автори, щоб уникнути нав'язування чужих нарративів. У майбутньому дослідження можуть фокусуватися на цифрових нарративних інструментах для онлайн-терапії, особливо актуальних для розпорошених спільнот.

Реконструкція життєвого простору ВПО є не лише процесом зовнішньої адаптації, а внутрішньою роботою з відновлення аксіологічної вертикалі особистості. Наративні технології дозволяють інтегрувати травматичний досвід у цілісну картину життя, перетворюючи кризу на точку зростання та відновлюючи здатність особистості до самодетермінації.

Список використаних джерел

1. Barua H. The interplay between migration and self-identity: a structured review using TCCM and bibliometric analysis. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. Art. 1563508. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1563508>.
2. Bhat N. A narrative review of cultural identity and health risks in forced migration. *International Journal of Psychological Studies*. 2024. Vol. 11, No. 2. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.36922/ijps.4468>.
3. Grams G. The Efficacy of Narrative Therapy in Supporting Refugees With Trauma : capstone project. Athabasca : Athabasca University, 2024. URL: <https://auspace.athabascau.ca/bitstream/handle/2149/3698/TheEfficacyofNarrativeTherapyinSupportingRefugeesWithTrauma.pdf>
4. Haws M. H. The Use of Narrative Therapy as a Multicultural Approach to Facilitate the Healing Process of Traumatized Liberians : dis. ... doct. of psychology. Chicago : The Chicago School of Professional Psychology, 2021. URL: <https://www.proquest.com/openview/94e136c3423523285846d48e5067f545/1>.
5. Kerr D. J. R. Narrative Identity Reconstruction as Adaptive Growth During Mental Health Recovery: A Narrative Coaching Boardgame Approach. *Frontiers in Psychology*. 2019. Vol. 10. Art. 994. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00994>.